

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2) ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 207 คน และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการส่งทางไปรษณีย์และได้รับกลับคืนมา จำนวน 193 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทำการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่าทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับการดำเนินงานจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 4) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 6) การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่าทุกขั้นตอนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับปัญหามากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 3) การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 6) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ 7) การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยที่ได้ พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า โดยภาพรวมทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของอำภา บุญช่วย (2537 : 16) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ เรื่องหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ดำเนินการกำกับ ดูแลสถานศึกษาในสังกัด ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และให้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2548 จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละขั้นตอนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน พบว่า

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการของสถานศึกษา การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง หน่วยงาน องค์กรในชุมชนได้รับทราบ สอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2544 : 4-5) ที่กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายหรือโรงเรียนแกนนำ ที่เข้าร่วมโครงการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จัดทำโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานการศึกษาของกรมวิชาการ (2544 : 4-6) ที่กล่าวไว้ว่าสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้สถานศึกษา

จะต้องจัดทำแนวปฏิบัติและดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการวางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน หรือท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 24-29) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนนำไปใช้ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้สถานศึกษาที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ก่อนนำไปใช้จะต้องวางแผนในการดำเนินการใช้ หลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อผู้ปกครองนักเรียนเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ทำความเข้าใจในเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน จัดทำกำหนดการสอนของครู และการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายใน สอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก ชาติทอง (2548 : 275) ที่กล่าวไว้ว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยสถานศึกษาปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรตามที่ขั้นตอนที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนนี้คือการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และนำผลการนิเทศไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2544 : 6) ที่กล่าวไว้ว่าขั้นตอนการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ว่าเป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องของการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนที่ต้องรวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำผลการนิเทศไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ

สมนึก ธาตุทอง (2548 : 276) กล่าวว่าไว้ว่าภารกิจการสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน นำมาวิเคราะห์ สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่จะต้องรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นตอนที่ 7 การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ด้านโครงสร้างเวลาเรียน ด้านพันธกิจ และเป้าหมาย ด้านสาระการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุงพัฒนา ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ (2544 : 6) ที่กล่าวว่าไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องนำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและดำเนินการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นขั้นตอนการปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ว่าจะต้องนำข้อมูลและปัญหามาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาในปีต่อไป

2. ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมทุกขั้นตอนอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 226) ที่กล่าวว่าไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการใช้หลักสูตรที่ได้จัดขึ้นสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างมาก ต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรยิ่งกว่าใคร เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียนให้ได้ผลดีบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละขั้นตอนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน พบว่า รายละเอียดขั้นตอนทุกข้อมีปัญหาในการบริหารหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิชาการของบุญมี เณรยอด (2539 : 42) ที่กล่าวว่าไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วางแผนตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการทำงานทุก ๆ ด้านจัดการเพื่อให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ในการบริหารทางการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญมากในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหากผู้บริหารให้ความสำคัญกับหลักสูตรแล้ว บุคลากรในโรงเรียนก็สามารถที่จะนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างดี ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนการใช้

หลักสูตรร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนแล้วมีการดำเนินการตามขั้นตอน ตลอดทั้งมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อที่จะนำไปพัฒนาและปรับปรุงการใช้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ปัญหาการบริหารหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาจึงไม่อยู่ในระดับมากซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หน่วยงาน องค์กร ในชุมชนได้รับทราบ อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุน สร้างความรู้ ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา โดยครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชนหรือท้องถิ่น

1.4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการจัดทำกำหนดการสอนของครูให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมพร้อมทั้งจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการสรุปผลการนิเทศและนำผลการนิเทศไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.6 การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการรายงานผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

1.7 การปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลพร้อมทั้งรายงานผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเชิง

คุณภาพ

2.2 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

2.3 การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา